



26.4.2021

Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto

Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuryhteistyöryhmä

Aika ti 13.4.2021 klo 12:00 – 14:56

Paikka Etäkokous

Osallistujat

Sami Kivivasara	lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja)
Tommi Oikarinen	tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö (varapj)
Janne Juhala	johtava asiantuntija, valtioneuvoston kanslia
Jyrki Paloposki	tietohallintopäällikkö, ulkoministeriö
Jari Jauhiainen	erityisasiantuntija, oikeusministeriö
Ismo Parviainen	johtava asiantuntija, sisäministeriö
Aulikki Pakanen	neuvotteleva virkamies, puolustusministeriö
Jani Heikkinen	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö
Päivi Virtanen	erityisasiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö
Tiina Kaunisto	kehittämisen neuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Päivi Tommila	neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö
Saku Härkönen	erityisasiantuntija, ympäristöministeriö
Taina Nurmela	projektipäällikkö, Helsingin kaupunki
Piia Wollstén	kehittämispäällikkö, Espoon kaupunki
Ari Ylinärä	kehittämispäällikkö, Oulun kaupunki
Katja Penttinen	projektipäällikkö, Kuopion kaupunki
Ethel Eriksson	Chief Digital Officer, Sipoon kunta
Tommi Karttaavi	johtaja, Suomen kuntaliitto
Tuomas Mäki-Ontto	kehitysjohtaja, Satakunnan koulutuskuntayhtymä
Matti Sarén	rehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu
Jenni Taskinen	erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö (pääsihteeri)
Heikki Talkkari	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Riitta Alkula	johtava asiantuntija, Digi- ja väestötietovirasto
Juha-Pekka Maijala	rakennusneuvos, ympäristöministeriö
Anssi Hänninen	erityisasiantuntija, ympäristöministeriö
Poissa:	
Markku Heinäsenaho	tietohallintopäällikkö, sosiaali- terveysministeriö
Janne Pulkkinen	IT-innovaatioyksikön päällikkö, Kansaneläkelaitos

Sami Salmi
Anu Maksimow

ICT-kehittämispäällikkö, Tampereen kaupunki
arviointiyliääkäri, Helsingin ja Uudenmaan sairaan-
hoitopiiri

Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöryhmän (VN\13409\2020) toimikauden 01.10.2020–31.12.2023 kolmannen kokouksen pöytäkirja.

1. Kokouksen avaus

Sami Kivivasara avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin, että kokouksen osallistujatiedot poimitaan Teams-osallistujalistauksesta.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista liitteineen on toimitettu yhteistyöryhmälle 30.3.2021. Yhteistyöryhmän jäsenillä on ollut vastattavana 26.3. mennessä Howspace-alustalla kysymyksiä koskien EU:n komission yhteentoimivuuskyselyä sekä yhteistyöryhmän syksyn 2021 kokousaikoja ja kevään pienryhmätyöskentelyn kokousaikoja.

Päätös: Hyväksyttiin kokouksen asialista.

3. Yhteistyöryhmän toiminnan tilannekatsaus ja syksyn 2021 kokousajankohdat (~12:05–12:16)

Yhteistyöryhmän 19.2. kokouksen päätösten mukaisesti:

- Toimintasuunnitelma 2020 – 2023 on julkaistu [Hankeikkunassa](#)
- Pöytäkirja 19.2. kokouksesta on hyväksytty sähköisellä menettelyllä ja julkaistu [Hankeikkunassa](#).

Jenni Taskinen esitteli ehdotuksen syyskauden kokousajankohdista ja yhteistyöryhmän kokousten alustavasta sisältösuunnitelmasta. Yhteistyöryhmän edellisen kokouksen päätösten mukaisesti Julkisen hallinnon kokonaiskuvan sisältöalueiden määrittelytyö on käynnistetty ja ensimmäiset pienryhmätapaamiset varattu huhtikuulle. Aineistot ja pienryhmäkokousten osallistumislinkit löytyvät yhteistyöryhmän Howspace-työskentelyalustalta. Kokouksiin voi osallistua ilman ennakkoilmoitusta. Vastaavasti on käynnistetty ekosysteemitointamalli-työpajan (6.5.) valmistelu ja sitä voi seurata ja kommentoida Howspacen kautta.

Päätös: Hyväksyttiin ehdotetut syyskauden kokousajankohdat ja kokousten sisältösuunnitelma. Lisäksi suunnitteilla on elokuun lopulle tai syyskuulle erillinen työpaja. Syyskauden kokousajankohdat ovat: 21.9.2021 klo 9-12, 2.11.2021 klo 9-12 ja 16.12.2021 klo 9-12.

4. Tiedonhallintakartan sisältö ja käyttötarkoitukset (klo 12:25–13:17)

Tommi Oikarinen esitteli yhteistyöryhmälle tiedonhallintakartan sisältöä ja suunniteltuja käyttötarkoituksia.

Arkkitehtuuriyhteistyöryhmän yhtenä tehtävänä on toimia valtiovarainministeriön tukena tiedonhallintalain (906/2019) 6 §:ssä tarkoitetun tiedonhallintakartan ylläpidossa ja edelleen kehittämisessä. Tiedonhallintakarttaa ja sen jatkokehitystarpeita on tarkoitus käsitellä yhteistyöryhmässä säännöllisesti. Tämän ensimmäisen käsittelykerran tavoitteena on perehtyminen tiedonhallintakartan tietosisältöön, suunniteltuun ylläpitomalliin ja kartan hyödyntämismahdollisuuksiin. Arkkitehtuuriyhteistyöryhmä tulee hyödyntämään tiedonhallintakarttaa julkisen hallinnon kokonaiskuvan ylläpidossa ja muutosten vaikutusten analysoinnissa. Käsitteilyn tavoitteena on, että yhteistyöryhmä voi antaa palautetta tiedonhallintakartan sisältöön ja kehittämiseen.

Tiedonhallintalaki määrittää tiedonhallintakartan ylläpidon vastuun valtiovarainministeriölle, minkä lisäksi ministeriöillä on velvollisuus huolehtia tiedonhallintakartan tietojen ajantasaisuudesta toimialallaan. Tiedonhallintakartan tavoite on olla pääpiirteinen kuvaus julkisen hallinnon tiedonhallinnasta. Tiedonhallintakarttaa laadittiin osana tiedonhallintalain täytäntöönpano -hanketta. Työssä muun muassa jäsenettiin tiedonhallintakartan käyttötarkoituksia tiedonhallintalain tavoitteiden pohjalta. Tiedonhallintakartan valmistelua ohjanneet käyttötarkoitukset ovat tietovarantojen yhteentoimivuuden ohjaus (TiHL 6 §), toisen viranomaisen tietoaaineistojen hyödyntäminen (TiHL 20 §), säännösten valmistelu ja julkisuusperiaatteen toteuttaminen. Tunnistetut käyttötarkoitukset ja niihin liittyvät tietotarpeet ovat ohjanneet tiedonhallintakartan tietosisältöjen muodostamista. Käytännössä tiedonhallintakartan tietosisältöjä on koottu voimassa olevan sääntelyn kautta (esim. miten tietojen luovutuksista on säädetty).

Tiedonhallintakartalla ylläpidettävät tietoaaineistot koskevat tietovarantoja, tietojen luovutusta sekä tehtäviä ja toimijoita. Kartalle kootaan tietoja julkisen hallinnon yhteisistä tietovarannoista ja niihin linkittyvistä muista tietovarannoista sekä kuntien tietovarannoista. Sääntelyn kautta on koottu tiedot tietovarantoihin liittyvistä tietojen luovutusvelvoitteista ja tietojen saantioikeuksista sekä luovutusmenettelyt, -muodot ja -tavat. Edelleen tiedonhallintakartalle kootaan tietoja niistä tehtävistä, joissa tietovarannon tietoja hyödynnetään ja tehtävistä, joissa tietovarantojen tiedot muodostuvat. Tällä menettelyllä on koottu valtion ja kuntien lakisäätelyt tehtävät osaksi kartan tietosisältöjä.

Tiedonhallintakartan tietojen avulla pyritään muodostamaan yhteentoimivuuden arvioinnin ja sen kehittämisen tueksi riittävän laaja ymmärrys siitä:

- mitkä ovat viranomaisten ja toimijoiden väliset tietojenluovutusveloitteet ja -saantioikeudet
- millä järjestelyillä veloitteita ja oikeuksia tällä hetkellä toteutetaan (yhteinen tietovaranto, viranomaisten väliset tietojenluovutukset, jne.)
- mikä on julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rooli tietojenluovutusten toteuttamisessa.

Vuoden 2021 aikana tuotetaan tiedonhallintakartan ensimmäinen julkaistava versio, jossa ajantasaistetaan valmistelutyössä tehty tietojen kokoaminen. Ministeriöt vastaavat tietojen ajantasaistamisesta ja valtiovarainministeriö on antanut ministeriöille ohjeen tiedonhallintakartan tietojen ylläpidosta. Valmistelutyössä on myös suunniteltu menettelyjä, joilla tiedonhallintakartan tietoja voidaan julkaista hyödynnettäväksi (tutkihallinto.fi ja avoindata.fi). Tavoitteena on, että tulevaisuudessa tiedonhallintakarttaa ylläpidettäisiin kolme kertaa vuodessa. Kuluvaan vuoteen 2021 osalta ministeriöitä on ohjeistettu toimittamaan päivitettyt tiedot heinäkuun lopulla, mihin perustuen valmistellaan kartan ensimmäinen julkaistava versio syksyllä 2021.

Keskusteltiin Howspace-työskentelyalustaa hyödyntäen tiedonhallintakartan tietosisällöstä, suunnitellusta ylläpitomallista, tietojen julkaisusta ja tunnistetuista kehittämiskohteista.

Yhteistyöryhmä näki tiedonhallintakartan tietosisällön toisaalta riittävänä ja toisaalta tietosisältö nähtiin tässä vaiheessa vielä asiana, jonka arviointi oli vaikeaa. Suunniteltua ylläpitomallia pidettiin pääosin hyvänä lähtökohtana työtä käynnistettäessä. Yhteistyöryhmän palautteissa nousi esille, että tiedonhallintakartan julkaisua odotetaan jo kovasti ja tiedonhallintakarttatyö nähtiin tärkeänä. Samalla esille nousi tarve valmisteluvaiheessa kerättyjen tiedonhallintakartan tietojen täydentämiselle, mikä omalta osaltaan vaikuttaa kartan julkaisuaikatauluun. Keskustelussa nousi esille tarve tiedonhallintakarttaan ja yleisemmin myös tiedonhallintalaikiin liittyvien käsitteiden kuvaamiselle ja kuvausten jakamiselle yhteisen ymmärryksen vahvistamiseksi.

Päätös: Yhteistyöryhmä piti ehdotettua toimintamallia tiedonhallintakartan ylläpidossa hyvänä tapana edetä. Sovittiin, että arkkitehtuuriyhteistyöryhmän toimintatapoihin tiedonhallintakartan hyödyntämisessä palataan seuraavissa kokouksissa, kun tiedonhallintakartan tietosisällöt on saatu päivitetynä. Yhteistyöryhmälle voidaan tuottaa myös tietoja tiedonhallintakartan valmisteluvaiheen tietosisällöistä. Yhteistyöryhmä voi jatkaa keskustelua aiheesta Howspace-työskentelyalustalla huhtikuun loppuun.

5. Tauko

Pidettiin tauko.

6. Yhteentoimivuuden linjaukset, lähetekeskustelu (klo ~13:22–14:12)

Tommi Oikarinen esitteli tiedonhallintalain täytäntöönpano –hankkeen yhteydessä tehtyä yhteentoimivuuden linjausten jäsennystyötä ja alusti keskustelua siitä, mitkä olisivat yhteistyöryhmän painopistealueet yhteentoimivuuden linjausten koamisessa ja käsittelyssä.

Julkisen hallinnon tiedonhallintalain 6 §:n mukaan valtiovarainministeriö ylläpitää julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi. Vastaavasti ministeriöllä vastuu ylläpitää toimialallaan julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi. Kuitenkin on muistettava, että yhteentoimivuuden linjauksia muodostuu muutakin kautta, kuin tiedonhallintalain 6 §:än perustuen.

Yhteentoimivuudesta on muodostettavissa looginen kokonaisuus ottamalla huomioon yhteentoimivuuden eri tasot tai kerrokset, joita voi tarkastella EIF:n (The European Interoperability Framework) mukaista viitekehystä hyödyntäen. Tällöin yhteentoimivuuden tarkastelussa huomioidaan sääntelyn yhteentoimivuus, toiminnan yhteentoimivuus, semanttinen yhteentoimivuus ja tekninen yhteentoimivuus. Näihin yhteentoimivuuden eri tasoihin kytkeytyy erilaisia yhteentoimivuuden toteutuksen apuvälineitä, kuten yhteentoimivuudelle tavoitteita asettavat linjaukset, tiedonhallintakartta, yhteentoimivuuden toimeenpanoa tukevat linjaukset ja suositukset, y-alusta ja repositoriot. Yhteentoimivuuden muodostuminen edellyttäisi näiden eri tasojen huomioimista ja tasojen näkökulma auttaa myös jäsentämään käsitettä ”yhteentoimivuuden linjaukset”.

Tiedonhallintalain täytäntöönpanon yhteydessä kartoitettiin yhteentoimivuuden linjauksia ja muodostettiin viitekehys linjausten jäsentämiseen. Viitekehyksessä linjauksia jäsennetään eri tasojen avulla: strateginen (minkä tulee toimia yhteen), taktinen (miten yhteentoimivuus toteutetaan), operatiivinen (millä yhteentoimivuus toteutetaan) ja toteutus (toimenpiteet). Lisäksi linjauksia jäsennetään viitekehyksessä niiden laatijan tai antajan mukaan: KV/EU toimielinten linjaukset (mm. direktiivit, toimielinten päätökset, suositukset), valtioneuvoston linjaukset (hallitusohjelma, periaatepäätökset, selonteot), ministeriöiden linjaukset (ministeriön lakiin tai perustuslain 68 §:n yleistoimivaltaan perustuvat määräykset, suositukset ja ohjeet), viranomaisten linjaukset (viranomaisten muille viranomaisille antamat oikeussäännöt) sekä muut linjaukset (muut suositukset, ohjeet ja hyvä käytännöt).

Lisäksi linjauksia tarkasteltiin sen mukaan, mihin linjaukset kohdentuvat; esimerkiksi toimintaan, tietojärjestelmiin ja rajapintoihin sekä tietoihin ja tietomäärittelyyn. Työssä tunnistettiin myös linjausten soveltamisala ja velvoittavuus; esimerkiksi oikeudellinen soveltamisala, oikeudellinen muoto ja sitovuus.

Arkkitehtuuriyhteistyöryhmän yhtenä tehtävänä on tukea ministeriöitä tiedonhallintalain (906/2019) 6 §:ssä säädettyjen julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuutta edistävien linjausten laadinnassa ja koordinoita yhteistyötä linjausten edelleen kehittämiseksi. Tässä tehtävässä arkkitehtuuriyhteistyöryhmä tukee linjausten kokoamista ja ylläpidon varmistamista, analysoi linjausten hyödyntämistä ja arvioi niiden vaikutuksia, seuraa tiedonvaihdon toteuttamisessa tarvittavien tietomäärittelysten ja teknisten eritelmien kehittymistä ja tekee esityksiä kehittämistoimenpiteistä sekä seuraa käytännön toteutuksia, joilla tiedonsiirtoa toimintaympäristössä tehdään. Arkkitehtuuriyhteistyöryhmän tehtävän toteuttamiseksi on yhteistyöryhmässä aluksi sovittava, mitä linjauksia yhteistyöryhmässä kootaan ja millaisella menettelyllä niitä ylläpidetään sekä arvioidaan.

Keskusteltiin Howspace-työskentelyalustaa hyödyntäen siitä, mitkä ovat yhteistyöryhmän jäsenten näkökulmasta tärkeimmät seurannan ja ohjauksen kohteet, millainen rooli arkkitehtuuriyhteistyöryhmällä tulisi olla linjausten valmistelun tukena ja mitkä olisivat arkkitehtuuriyhteistyöryhmän kohteena olevien linjausten hallintamallien vaihtoehdot.

Painopisteiksi linjausten kohteissa keskustelussa tunnistettiin tiedot ja tietomäärittelyt, toimijat ja vastuut sekä tiedon hyödyntäminen ja avaaminen. Lisäksi tarkastelun nähtiin voivan painottua enemmän taktiselle ja operatiiviselle tasolle, kuin strategiselle. Esille nostettiin myös ehdotus tarkastelun rajaamisesta alkuun esimerkiksi perustietovarantojen näkökulmaan. Tiedonhallintalain täytäntöönpanon aikaan muodostettua viitekehystä linjausten jäsentämiseksi pidettiin hyvänä lähtökohtana. Arkkitehtuuriyhteistyöryhmän roolia ehdotettiin kohdennettavan ensin nykytilan kuvaamiseen, minkä jälkeen olisi mahdollista esimerkiksi tunnistaa puuttuvia linjauksia ja tehdä niitä koskevia ehdotuksia. Esille nousi myös se, miten työssä hallitaan erilaisten linjausten elinkaaria.

Päätös: Arkkitehtuuriyhteistyöryhmässä tehtävää yhteentoimivuuden linjausten käsittelyä ja kokoamista jatkovalmistellaan kokouksessa saadun palautteen ja ohjauksen perusteella. Asiaan palataan seuraavissa kokouksissa. Yhteistyöryhmä voi jatkaa keskustelua aiheesta Howspace-työskentelyalustalla huhtikuun loppuun.

7. Yhteentoimivuusalusta metatietojen kuvaamiseen ja julkaisemiseen (klo ~14:12–14:33)

Riitta Alkula Digi- ja väestötietovirastosta esitteli yhteistyöryhmälle yhteentoimivuusalustaa ja sen hyödyntämismahdollisuuksia. Yhteentoimivuusalustan hyödyntäminen mahdollistaa sen, ettei samoja tietoja kuvata eri tahoilla aina vain uudelleen, organisaatioiden ei tarvitse rakentaa samanlaista palvelua tietojen julkaisemiseksi, tiedot ovat löydettävissä yhdestä paikasta ja samalla helpotetaan sovelluskehittäjien työtä.

Yhteentoimivuusalusta koostuu työkaluista, joita ovat sanastot, koodistot, tietomallit sekä kommentit (yhteiskehittämisen työkalu) ja oikeuksienhallinta (työkalujen käyttövaltuushallinta, oikeudet tietojen muokkaajille). Käyttäjäorganisaatioita on tällä hetkellä noin 40. Sanastoja on julkaistu 51 kpl, koodistoja 337 kpl ja tietomalleja 133 kpl. Riitta esitteli työkaluja ja niiden hyötyjä esimerkkien avulla. Lisäksi tarkasteltiin käynnissä olevaa kehitystyötä, johon lukeutuu muun muassa EU Core Vocabulary –määritysten paikallistaminen –projekti. Osana kehittämistyötä on tarkoitus tuottaa myös ehdotus yhteentoimivuusalustan toimintamallista, jossa tarkennettaisiin toimijoita ja heidän roolejaan.

Keskustellussa nostettiin esille luonnostellussa yhteentoimivuusalustan toimintamallissa käytettävien käsitteiden (esim. toimiala) ymmärrettävyys ja toisaalta soveltuvuus suhteessa eri julkisen hallinnon toimijoiden toimintaan. Keskustelussa todettiin, että toimintamallin luonnoksessa kuvattujen kansallisen tason yhteistyöryhmien toimintaa ei olla vielä käynnistetty ja asia edellyttää hallintamalliin liittyvien avointen kysymysten käsittelyä. Käytännön eri toimialoja leikkaavan kehittämistyön kokemuksena nostettiin esille, että samoja käsitteitä on määritetty eri toimialoilla eri tavoin ja kansalliset määritykset nähtiin tärkeinä yhteentoimivuuden kehittämiseksi.

Päätös: Merkittiin esittely ja käyty keskustelu tiedoksi.

8. Yhteentoimivuusalustan hyödyntäminen, case Rakennettu ympäristö (klo ~14:33–14:53)

Anssi Hänninen ympäristöministeriöstä esitteli rakennetun ympäristön yhteentoimivuustyötä ja yhteentoimivuusalustan hyödyntämistä siinä. Eritelty yhteentoimivuustyö on osa Ryhti-hanketta, jossa tavoitteena on muun muassa, että rakennetun ympäristön tiedot on määritetty ja ala on ottanut määrittelyjä käyttöön. Tarkoituksena on, että yhteentoimivuusalusta on rakennetun ympäristön yhteentoimivuuden kuvausten dokumentointipaikka.

Käynnissä olevassa kehittämistyössä yhteentoimivuusalustan tietomalli -työkalu on keskeinen ja sinne tuotetaan rakennetun ympäristön tietokomponenttikirjasto.

Kehittämistyötä toteutetaan useissa tietomallinnus- ja yhteentoimivuusprojekteissa. Työtä toteutetaan tietokomponentti kerrallaan ja tuotokset harmonisoidaan hankkeessa määritetyn prosessin mukaisesti. Anssi Hänninen esitteli kehittämistyön tiekarttaa ja työn organisoitumista.

Käydyssä keskustelussa nostettiin esille, miten eri kehittämishankkeissa tehtävää määrittelytyötä voidaan sovittaa yhteen. Tuotiin esille, että yhteensovitus voisi olla luonteva osan tiedonhallintalain 6 § 2 momentin mukaista ministeriöiden toimialan yhteentoimivuuden ohjausta. Asian nähtiin linkittyvän myös yhteentoimivuusalan toimintamalliin ja toisaalta yhteistyöhön ja informaation kulkuun sekä yhteistyömahdollisuuksien tunnistamiseen.

Päätös: Merkittiin esittely ja käyty keskustelu tiedoksi

9. Muut asiat

Yhteistyöryhmän ekosysteemitointamalli –työpaja pidetään 6.5. klo 9:00 – 11:30. Howspace-alustalla voi ehdottaa vierailevia osallistujia työpajaan.

Yhteistyöryhmän seuraava varsinainen kokous pidetään 3.6.2022 klo 12-15. Ennakkoaineiston ja –tehtävän arvioitu ajankohta on viikot 19–20. Asialistalla muun muassa Julkisen hallinnon kokonaiskuva (pienryhmätyöskentelyn tulokset) ja Tiha-hanke.

10. Kokouksen päättäminen (klo ~14:56)

Sami Kivivasara kiitti osallistujia ja päätti kokouksen.

Liitteet / Bilagor

-

Jakelu / Sändlista

Yhteistyöryhmän jäsenet
Tiedonhallinnan yhteistyöryhmien sihteeristö
Riitta Alkula (DVV), Anssi Hänninen (YM), Juha-Pekka Maijala (YM)
Hankeikkuna